

TÜRKİYE'NİN GÖRÜNMEYENEMEĞİ

“GENÇLER”

Eğitim İş

TÜRKİYE’NİN GÖRÜNMEYEN EMEĞİ “GENÇLER”

Ekonomide mevcut çalışma şartlarını ve cari ücret düzeyini kabul ederek iş aramasına rağmen bulamayanlar “işsiz” olarak tanımlanmaktadır. Buna karşılık zaman içinde ülkelerde işsizliğin farklı boyutlarının ortaya çıkması, kapsamlı bir işsizlik tanımını gerekli kılmış, iş arayıp da bulamayanların yanında iş bulma ümidini kaybedenler ve tam zamanlı çalışmak istemesine rağmen yarı zamanlı iş bulabildiği için eksik istihdam edilenlerin de eklenmesiyle “geniş tanımlı işsizlik” hesaplanmaya başlanmıştır.

Türkiye’de bu iki işsizlik tanımı arasındaki fark oldukça nettir. En son TÜİK tarafından açıklanan Mayıs 2025 verilerine göre işsizlik, dar anlamda yani sadece iş arayıp da bulamayanların dikkate alınmasıyla hesaplandığında %8,4, geniş tanımlı olarak hesaplandığında %31 olduğu belirtilmiştir. Bu durum sadece iş arayıp da bulamayanlar dikkate alındığında işsizliğin tek haneli, iş bulma ümidini kaybedenler ve eksik istihdam edilenler de eklendiğinde ise çift haneli olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle artan iş bulma ümidini kaybedenlerin sayısı ile işsizlik artık büyük oranda kalıcı hale gelmiş, kişiler iş bulamayacağına ikna edilmiştir.

Bu olgu kuşkusuz toplumun tamamında önemli etkiler yaratmaktadır. Ancak en büyük mağduriyet gençlerde görülmektedir. Özellikle işsizliği ertelemek için her ile bir üniversite açılması, her üniversitede aynı bölümlerin bulunması, öğrenci kontenjanlarının fazlalığı gibi durumlar zaman içinde gençler arasında katlanarak artan işsizliğin nedenlerinden biri olmuştur. Çalışma hayatında bulunan Emek talebinin çok üstünde mezun veren bölümler, genç emekçileri çaresiz bırakmış, atanmak için büyük zaman ve emek harcayanların hayalleri görmezden gelinmiştir. Tüm bunların üstüne “biz üniversite okuyun dedik, iş imkânı sağlayacağız demedik” ifadeleriyle yanlış politikalar doğrulanmaya çalışılmıştır. Bu da yetmemiş gençlerin mezun oldukları bölüme göre mesleklerini yapmak istemelerine karşı yine iktidar tarafından “iş var ama gençler iş beğenmiyor” şeklinde söylemler üretilmiştir. Bir bakıma başarısız politikalar sonucu artan genç işsizliğinin sorumlusu gençler olarak gösterilmiştir.

TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu)’in ilk kez 18 Temmuz 2025 tarihinde açıkladığı “İşgücü Piyasasında Gençler” istatistiği, gençlerin duyuramadıkları seslerini, görmezden gelinen sorunlarını tekrar gündeme taşımaktadır.

Ülke Gençlerinin Yarısından Fazlası İşsiz..

Açıklanan verilere göre Türkiye’de 15-34 yaş arası gençlerin sayısı 24 milyon 291 bin’dir. Bu sayının içinde 12 milyon 744 bin yani %52,5 oranında gencin istihdam edildiği belirtilmiştir. Bu gençlerin içinden sayıları 869 bin olan 15-17 yaş arası zorunlu eğitimde olmasına rağmen çalıştırılan çocuk işçileri çıkardığımızda 11 milyon 875 bin gencin çalışma hayatına katıldığı görülmektedir. Yani söz konusu yaş aralığında bulunan gençlerin yarısından fazlası işsizdir.

Gençler Nitelik Aranmayan İşlere Yönlendiriliyor..

Yine açıklanan raporda çıraklık ve çalışma deneyimi olanların istihdamının %68,6, deneyimi olmayanların istihdamının %55,8 olduğu görülmektedir. Özellikle eğitimini yeni tamamlamış ya da yükseköğretime devam etmiş olan gençlerin istihdamının zor olduğunu ortaya koyan bu veri ile eğitimi değersizleştirilmekte, gençlere çalışmayı değil eğitimi tercih ettikleri için işsiz kaldıkları söylenmiş olmaktadır.

Yaklaşık Beş Gençten Biri Eğitimini Tamamlayamadı..

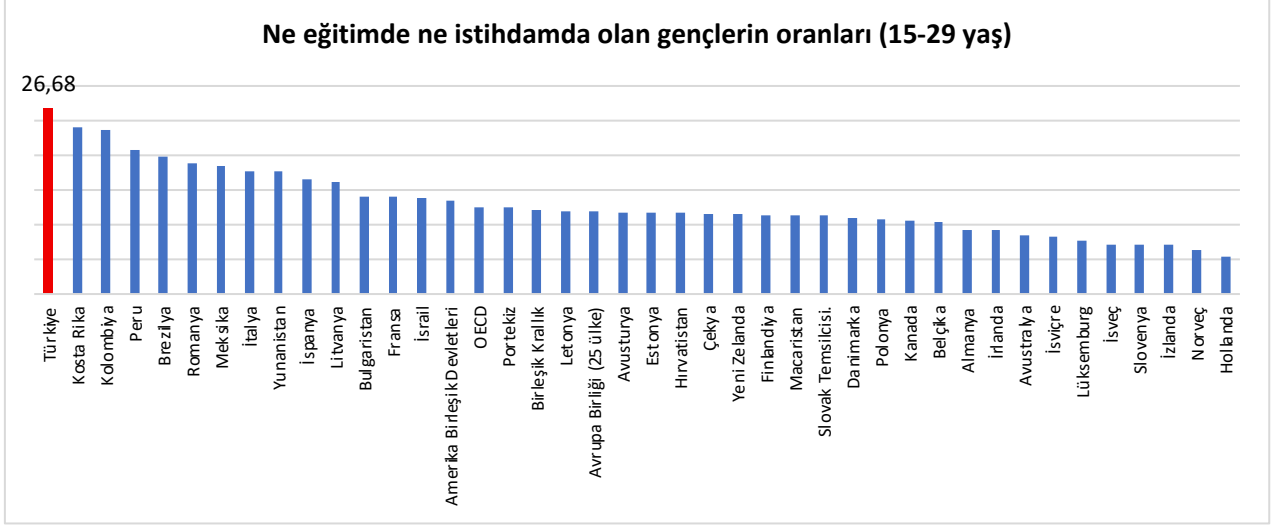
TÜİK; ülkede eğitimini yarıda bırakan gençlerin oranını %17,7 olarak açıklamış, bunun en büyük gerekçesinin ekonomik sıkıntılar olduğunu belirtmiştir. Yaşanan ekonomik kriz beslenme, barınma, sağlık ve eğitim gibi otonom ihtiyaçları büyük oranda sekteye uğratmış, bu durum istatistiklere de yansımıştır. Ekonomik sıkıntılardan sonra gelen ikinci büyük neden ise eğitim programının beklentiyi karşılamamasıdır. Yukarıda da belirtildiği üzere plansız açılan lisans ve ön lisans bölümlerinin çokluğu, gençlerin beklentilerini karşılamamakta bu nedenle işsiz kalacaklarını düşünen gençler eğitim hayatını yarıda bırakmaktadır. EUROSTAT verilerine göre de eğitimden erken ayrılanlarının oranının en yüksek olduğu ülke diğer ülkelerle karşılaştırıldığında Türkiye'dir.

Mesleki veya Teknik Lise Mezunu Olan Gençlerin %34'ü Becerilerinin Altında Nitelik Taşıyan İşlerde Çalışıyor..

TÜİK, Yükseköğretim mezunu gençlerin %20,8'inin, Mesleki veya Teknik Lise mezunu gençlerin ise %34'ünün becerilerinin daha altında nitelik gerektiren işlerde çalıştığını açıklamıştır. Özellikle Mesleki veya Teknik Lise ve Meslek Yüksek Okulu (MYO) mezunu olan ve istihdam edilen yaklaşık üç gençten biri becerilerinin yaptığı işin gerekliliklerinden yüksek olduğunu beyan etmektedir. Her ne kadar buna dair detaylı veriler açıklanmasa da en yoksul ve alt gelir grubundan gençlerin meslek lisesi /MYO mezunu olduğu düşünüldüğünde, bu gençlerin çoğunlukla kayıt dışı sektörde, hizmet sektöründe, esnek ve güvensiz istihdam birimlerinde çalıştıkları bilinmektedir. Sonuçta meslek lisesi mezunları kendi becerilerine uygun işlerde çalışmamakta, sadece öğrenciyken ucuz işgücü olarak kullanılmaktadır.

Türkiye’de 15-34 yaş arası gençlerin 6 milyon 614 bini “Ne Eğitimde Ne İstihdamda”..

2024 yılında en çok tartışılan konulardan biri içinde yer alan Türkiye’de “ev genci” olarak adlandırılan ve iş bulma ümidini kaybeden gençler olmuştur.

Kaynak: OECD verileri kullanılarak oluşturulmuştur.

TÜİK; Türkiye bulunan 15-34 yaş arası “ev genci” şeklinde adlandırılan gençlerin sayısını 6 milyon 614 bin olarak açıklamıştır. OECD ülkeleri arasındaki duruma bakıldığında yaklaşık 7 milyon ev genci ile en yüksek oranın Türkiye’ye ait olduğu görülmektedir. Bu gençlerin çalışma hayatında kendilerine yer bulamamalarının nedenlerinin başında eğitim sonrası liyakatsiz atama sistemi ve TÜİK’in de açıkladığı gibi çalışma hayatına ilk kez katılacak olan gençlerden deneyim beklenmesidir.

Türkiye İş Bulma Ümidini Kaybeden Gençlerin Sayısının En Yüksek Olduğu Ülke...

Ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin bir bölümü istihdam edilebilmek için mücadelesini sürdürse de bir bölümü verdiği emeklerin karşılığını alamadığı uzun bir sürecin ardından iş bulma ümidini kaybetmiştir. ILO verilerine göre iş bulma ümidini kaybeden gençlerin en fazla olduğu ülke yine Türkiye olmuştur.

Sonuçta TÜİK’in ilk kez açıkladığı verilerde de görüldüğü üzere 15-34 yaş arası gençlerin oldukça düşük bir bölümü iş hayatına katılabilmişken, eğitimine devam ettiği için çıracılık ve deneyim edinme sürecine daha geç dahil olan gençlerin ağırlıklı olarak sistemin dışında bırakıldığı ortaya çıkmıştır. Adeta eğitime devam etmenin işsizliği garanti eden bir etken haline dönüştüğünü itiraf eden TÜİK verileri, ülkemizde niteliksiz işgücü yaratma politikalarının ve ekonomik gelişimin nitelikli işgücünü gerektirecek yönde değil de niteliksiz emek talebini artıracak biçimde geliştiğini göstermektedir. Dünyada süreç tersine ilerlerken Türkiye’de eğitimin içi boşaltılmış, plansız, çok sayıda üniversite açılmış, belli bölümlerden mezun olan genç sayısı artırılmış ve bu bölümler için gerekli istihdam alanları açılmadığı için gençler işsizliğe mahkûm edilmiştir.

EĞİTİM-İŞ

Eğitim-İş Yayınları, Ankara
Temmuz 2025

EĞİTİMİŞ ADINA SAHİBİ

Kadem ÖZBAY / Genel Başkan

YAYIN SORUMLUSU

Bülent METİN / Genel Örgütlenme Sekreteri

RAPOR-İÇERİK

Dr. Burcu DOĞAN / Araştırma ve Raporlama Uzmanı

DİZGİ

Samet DEMİRYÜREK

GRAFİK-TASARIM

Eda ERDAĞI

İLETİŞİM

Ataç 2 Sokak 43/4 Kızılay-ANKARA

iletisim@egitimis.org.tr

0 312 434 12 06